

Projektet Mångfunktionella odlingsmetoder förnyar grönsaksproduktionen (Hyöty) ordnade evenemanget Framtidens grönsaksproduktion i Vasa den 20.11.2024. Under tillfället diskuterades grönsaksodlingens styrkor och utmaningar idag. Här under ett sammandrag av diskussionerna som genomfördes i 5 närgrupper och en distansgrupp.

Styrkor	Svagheter	Möjligheter	Hot
Politik	Politik	Politik - värnas det finländska jordbruket. Beredskapsfrågor och livsmedelsförsörjning borde konkretiseras	Politik
Det finns regionala kluster	Administrationen	Gröna näringar intresserar	Världsmarknaden och beroende av t.ex. Rysk gödsel
Kunderna vill köpa inhemskt	Lite efter i kvalitetssystem i förh. till övriga världen	Nya kostråd ökar grönsaks-konsumtionen	Ökad byråkrati
Ökat intresse bland konsumenter	Ingen gemensam miljödiskussion	Hälsotrender och ökat intresse för vegetarisk kost	Många krav på färre odlare
Bra rykte & positiv bild	Centraliserad marknad	Fungerande kvalitetssystem	Mångfaldskraven
Bra kvalitet och rena på produkter	Liten marknad, långa avstånd	Konsumenter vill köpa inhemskt och närproducerat	Klimatförändringen
Rekoringar i regionen	Klimatförändringen	Genbank	Variera väderförhållanden
Vårt geografiska läge	Fröproduktion & förädling saknas	Växtföljd samt nya och bättre odlingsmetoder	Långa torrperioder
God tillgången på rent vatten	Små åkrar och långa avstånd	Nya bekämpningsmedel	Nya skadegörare; ogräs, insekter och sjukdomar
Tillgången på lämplig mark	Behov av grundtorrläggning av åkrar	Finsk vinter = färre skadedjur och sjukdomar	Begränsad tillgång på växtskyddsmedel
Tillgången på ren mark och rent samt stabilt klimat	Nya ogräs (hönshirs), nya skadegörare	Teknik	Smal genetisk bas
Goda förutsättningar för odling, tillgång på ljus & bördiga marker	Kort dags växter t.ex. lök trivs ej	Ljus och sval sommar ger god kvalitet	Teknik
Möjlighet till växelbruk	Arbetsdrygt	Frihet	Brist på nya företagare
Litet behov av bekämpningsmedel	Dålig lönsamhet lockar inte nya odlare	Bättre inkomster från lantbruket	Generationsväxling/kunskap går i pension
Bra maskiner och ny teknik	Få producenter och små nätverk	Intresse för nya saker och nytt sätt att jobba	Dålig prisnivå & höga kostnader
Branding	Minskat intresse att odla grönsaker	Dela erfarenheter med andra	Odlaren har svag förhandlingsposition
Kunniga odlare	Odlarnas medelålder	Arbetsplatser finns	Tillgången på arbetskraft
Samarbete, andelslag och centralisering av t.ex. försäljning och distribution	Dyra maskininvesteringar	Export, möjlighet att öka produktionen och att få ett bättre pris	import
	Säsongarbete (kort säsong)	Integrera och utbilda invandrare	Nedläggning av trädgårds-mästarutbildningen
	För lite utbildat folk & undervisningen dras in	Utveckling av utbildningsutbudet	

Här under ett sammandrag av eftermiddagens diskussioner med temat Grönsaksodlingen framtid. På plats i Vasa diskuterade 3 grupper och dessutom genomfördes en gruppdiskussion via Teams.

DET SKULLE VARA BRA OM:

- Det finns odlare, utbildningsvägar, mark för odling och kunder!
- Vi hade vilja att satsa på livsmedelsproduktion, även politiker borde ha intresse att satsa
- Det även skulle finnas utrymme för småskaligt och närodling. Stora produktionsanläggningar sårbara, t.ex. på grund av kloning. Skulle man bry sig mer om vad som produceras om det odlas småskaligt och lokalt. Försök har gjorts i Sverige, men det går inte riktigt bra hittills.
- Byråkratin skulle digitaliseras och synkas mellan register och myndigheter så att man som jordbrukare fyller i siffran på ett ställe och sedan synkas den till de andra som behöver samma information automatiskt
- Bra om ett krav att offentliga kök skulle säsongsanpassa sina menyer enligt vad som finns lokalt. De faktiskt har pengar att köpa lokala varor.
- Regeringen skulle satsa på utbildning inom trädgårdsbranschen, att det finns resurser för den
- Så många finländare som möjligt väljer inhemska produkter, hur kan vi väcka konsumenten att göra sådana val? skattelättnader för inhemska produkter?
- Andra faktorer än pris väger in tyngre vid upphandlingar, som till exempel arbetskraft lokalt, sociala effekter och andra fördelar än ett lågt pris för upphandlingen.
- Odlarna skulle vara bättre att branda sina produkter
- Odlarna aktörerna skapade och upprätthöll nätverk utanför Finland
- Odlarna skulle samarbeta mera
- Det fanns mera kunskap/kunnande och utbildning inom teknik -> odlare (gammal som ung) hänger inte alltid med i
- Alla som vill göra generationsväxling ska ha någon att göra det med
- Gräns för hur länge ett dödsbo får hållas odväxlat (3, 5, 7...år) liksom i andra länder i Europa
- Arrendering av åker kunde fungerade bättre
- Större skifteshelheter
- Vi importerade mindre grönsaker
- Det skulle användas mindre importerade varor i produkter i butiker, restauranger, industrin
- Kraven på importvara skulle vara samma som för inhemska. Finns många krav men främst produktionskraven till exempel gällande miljö, mänskliga rättigheter. Inom EU finn det skillnader på växtskyddssidan.
- Olika märkningar/certifieringar finns det för många av. Det är för stort ansvar på konsumenten som att välja rätt miljövänliga produkter. Göra ett system där alla varor jämförs på samma villkor istället för flera olika system. En centraliserad certifiering. Eller en begränsning på hur många märkningar en produkt får ha. En utomstående opartisk övervakare istället för att de övervakar sina egna märkningar.
- Konsumenten skulle vara mera informerad om vad certifiering innebär i praktiken
- Handeln skulle ta ett större ekonomiskt ansvar för certifieringskostnaderna
- Handeln/marknaden skulle betala mera för certifiering, ingen prisskillnad för tillfället
- Vi hade förutsättningar att hållbart och lönsamt kunna fortsätta att odla grönsaker av hög kvalitet
- Vi är öppna för nya möjligheter
- Hade unga som är intresserade av trädgårdsproduktion
- Det skulle finnas flera hobbyodlare – som vet hur svårt det är att odla
- Det skulle finnas flera biogas och biokolanläggningar
- Rådgivning kunde hjälpa med mera sammanställningar t.ex. gällande växtskydd åt odlare – kunde säljas som paket

ÅTGÄRDER SOM BORDE GENOMFÖRAS

- Branschorganisationer och odlare borde mera delta i evenemang lokal, regionalt och internationellt
- Aktiebolag tog in delägare som skolas upp före de tar över verksamheten
- Projekt (next generation) där unga möts i träffar, närverkar och möjligheten att hitta efterföljare förbättras - borde också nå ut till utbildningen (Närpes grönsaker)
- Grundbevattning/torrläggning måste bli mera fungerande – både juridiskt och tekniskt (vattenreservoarer, ledningar). Administrationen är inte up to date. Stöd behövs för finansieringen – påverka på nästa CAP
- Enklare struktur på utbildningen (ekonomiskt hållbarare) men utbildningsinnehållet måste vara varierande och erbjuda mångsidigt utbud på teknik, trädgård och dyl.
 - o Utbildning på flera språk
- Spjälka upp kostnadsstrukturen och göra den offentlig för konsumenterna -> genomskinlighet genom livsmedelskedjan
- Grönsaksodling kunde kombinerat med djurhållning, exempel finns i Skåne
- Exporten borde utvecklas och underlättas även från myndighetshåll

ALLMÄNNA TANKAR OM GRÖNSAKSPRODUKTIONEN FRAMTID

- Får vi små och riktigt stora gårdar i framtiden, kommer de mellanstora försvinna?
- Om det ska trenda på tiktok ska det ske på engelska
- Behovet av mat kommer inte att försvinna
- Vi ska kombinera produkterna med en upplevelse, då ökar intresset!
- Hållbart jordbruk, vattentillgång, klimatförändring → maten kommer i framtiden från norra Europa i stället för Medelhavsområdet. Till exempel arabländer börjar köpa från Nordeuropa för att säkra tillgången.
- Varför har vi inte haft viljan för att satsa på mat som produkter – men har vi en kapacitet
- Grönsaksodling behöver mycket tid och arbete, vilket kan avskräcka unga till att bör odla?
 - o Den största motivationen för unga att starta ett företag är att det ska gå bra för företaget.
- Kvaliteten är bra på vår mat
- Örtor har mycket bra
- Export ökar möjligheten till ett gott pris
 - o Jätteviktigt med export för att jämna arbetet på gården
 - o Men man bör komma ihåg att det finns andra krav på t.ex förpackningsmaterialet i Sverige än i Finland
- Odlingen bör vara i balans med efterfrågan
- Marknadsföringen av inhemska grödor med stöd är otillåten
- Finns rum för större areal/aktörer på marknaden
- Robotar minskar behovet av arbetskraft bl.a. gällande förpackning

HUR SKALL VI UPPNÅ DEN ÖNSKADE FRAMTIDEN, VILKA ÅTGÄRDER BEHÖVS?

- Reglera marknaden, vilket inte är lätt. Produktionen måste gå ihop och kräva att de tar på sig certifieringskostnaden. (Bör göras på EU-nivå)
- Syke, Luke och livsmedelsverket behöver ha ett team som tillsammans ser på digitaliseringen och koordineringen av uppgifter.
 - o Borde fungera mellan kommersiella och myndighetssystem
- Det utbildas nog en hel del arbetare, men sedan geografisk spridning på var arbetarna behövs. samarbete mellan företagens behov och utbildningen hur man kan svara på företagens behov. brist i Österbotten och Åland, finns tillräckligt eller mer på andra håll.
 - o Kunde ordnas mera på distans, för det är långt mellan ställena nu. Om man jobbar behövs flexibilitet så att man kan jobba på sidan om studierna. mera praktiskt arbete i studierna. Nu lång inlärningsperiod efter att de börjat jobba. Gäller alla utbildningsnivåer. Mycket fast i var man råkar gå sin praktik, skolan har mindre ansvar.
 - o Få erfarenheten av de som går i pension överförd och tagen på vara av de som kommer efter. krävs mera flexibilitet i utbildningarna till exempel med avtal med gårdar att de gör en del praktiskt istället för teoretiskt. Ta till sig att alla som blir jordbrukare inte har växt upp på en gård.
 - o mera flexibilitet, mera praktiskt, det behövs pengar till skolor för att förverkliga detta. Nu vill de få folk snabbt färdiga för finansiering, bättre om de kan få spendera tid på en bra praktikplats.
- Importkraven behöver beslut på EU-nivå. mest drastiska skillnaderna mellan EU och övriga världen. även inom EU, till exempel Polska äpple och potatis som har helt olika produktionskrav. Finns saker man kan göra bara i Finland också. Det är svårt att gå in och reglera, kunde kanske göras med moms eller liknande. Tullar är inte tillåtna inom EU.
- Vem kan reglera certifieringar? Behöver både globalt och inom EU. Inom EU en bestämmelse så kan EU kräva en viss standard på det de importerar. till exempel Finska flaggan på en produkt så vet man att då ingår alla de här märkningarna under den. I CAP planen står det mycket om certifieringar nu.
- Upphandlingar på kommunernas eller välfärdsområdenas bord? hur får man dem att uppskatta annat än lågt pris? I kommunerna är det numera företag som sköter om upphandlingen.
 - o I nya näringsrekommendationerna finns det mycket man ska äta som vi inte ens har här, till exempel nötter. Behövs det i näringsrekommendationerna?

Sammanställningen gjord av Nina Sevelius

utvecklingschef för trädgårdsproduktion, SLF